

Høringsnotat om markedsavgiften for konvensjonelle produkter

1 Bakgrunn

1.1 Høringsnotat om markedsavgiften for konvensjonelle produkter

I dette høringsnotatet går Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) gjennom elementer som har betydning for nivået på markedsavgiften for konvensjonelle produkter (klippfisk, tørrfisk og saltfisk) og ber interesserte om tilbakemelding på dette.

Markedsavgift på eksport av fisk og fiskeprodukter er hjemlet i lov om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer¹ (fiskeeksportloven) og forskrift om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer^{2,3} (fiskeeksportforskriften) og forskrift om samordnet innkreving av avgift på fiskeeksport^{4,5}. Nivået på markedsavgiften varierer mellom fem ulike kategorier av fisk og fiskeprodukter (laks/ørret, hvitfisk, pelagisk fisk, konvensjonell og reker/skalldyr). Inntektene fra markedsavgiften anvendes i sin helhet til å finansiere virksomheten til Norges sjømatråd AS (Sjømatrådet).

Dette høringsnotatet omhandler kun markedsavgiften for konvensjonelle produkter. Bakgrunnen for dette er at departementet har mottatt henvendelser fra Sjømat Norge og Sjømatbedriftene om å redusere nivået på markedsavgiften for konvensjonelle produkter. Organisasjonene har lagt frem et omforent forslag om å redusere markedsavgiften på konvensjonelle produkter fra 0,75 pst. til 0,5 pst.

Avgiften på konvensjonelle produkter har ligget fast på 0,75 pst. siden 1997. Blant annet på denne bakgrunn mener departementet at det er grunn til å vurdere nivået på avgiften og ser frem til å motta innspill om dette.

1.2 Regjeringens politikk for fremme av eksporten av norsk sjømat og Sjømatrådet som virkemiddel

Fiskeri- og havbruksnæringen er av stor betydning for Norge. Denne næringen bidrar til å skape arbeidsplasser og lønnsom virksomhet langs store deler av kysten. Fiskeri- og havbruksnæringen har et betydelig vekstpotensial, og norsk sjømat er populær og svært etterspurt verden over. Regjeringen vil fortsette å føre en aktiv politikk som stimulerer til økt eksport og bedre markedsadgang for norskprodusert sjømat innenfor bærekraftige rammer. Næringen er og skal fortsette å være en stor bidragsyter for å nå målet i Hurdalsplattformen om å øke norsk fastlandseksport med minst 50 pst. innen 2030⁶.

Sjømatrådet er et virkemiddel for å øke verdiskapingen i fiskeri- og havbruksnæringen gjennom å skape økt etterspørsel etter norsk sjømat i utlandet. Dette oppnås gjennom markedsføring av Norge

¹ Lovendring trer i kraft 01.07.2023 og navn endres til lov om regulering av eksporten av fisk, fiskevarer og marine produkter

² <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1991-03-22-157>

³ Forskriftsendring trer i kraft 01.07.2023 og navn endres til forskrift om regulering av eksporten av fisk, fiskevarer og marine produkter

⁴ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2000-12-13-1253>

⁵ Forskriftsendring trer i kraft 01.07.2023

⁶ Hurdalsplattformen s. 13, tilgjengelig på regjeringen.no

som opphavsland, arbeid med markedsinformasjon, markedsadgang og beredskap. Selskapet skal også videreutvikle etablerte markeder og utvikle nye, samt fremme og trygge omdømmet til norsk sjømat. Selskapet har beredskap ved mulige hendelser som kan svekke dette omdømmet. Sjømatrådet er videre en sentral rådgiver for sjømatnæringen og staten i spørsmål om eksport, handelshindringer og markedsadgang for norske sjømatprodukter.

1.3 Rammer for Norges sjømatråds virksomhet

For å kunne eksportere fisk og fiskevarer må eksportøren være registrert som eksportør hos Norges sjømatråd. Registrering av eksportører av fisk og fiskevarer skjer med hjemmel i Lov av 27. april 1990 nr. 9 og forskrift av 22. mars 1991 nr. 157.

Ved eksport av sjømat påløper en markedsavgift som varierer med produktkategori samt en forskningsavgift med fast sats på 0,3 pst. Markedsavgiften og forskningsavgiften betegnes samlet som eksportavgift. Avgiften beregnes av «fritt om bord» verdien (fob-verdien⁷) av det som eksporteres. Nivået på markedsavgiften er regulert i § 2 i forskrift om samordnet innkreving av avgift på fiskeeksport. Eksportavgiften går i sin helhet til å finansiere de ulike aktivitetene som Norges sjømatråd og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) gjennomfører. Avgiften innkreves av Skatteetaten fra eksportørleddet i forbindelse med fortolling.

Med virkning fra 1. april 1997 ble avgiftssatsen for tørrfisk, klippfisk og saltfisk, etter ønske fra bransjens organisasjoner hevet fra 0,3 pst. til 0,75 pst. Avgiften ble satt til samme nivå for alle produkter og fiskeslag. Dette ble gjort for å harmonisere avgiften og på denne måten lette innkrevingen. Det har vært flere justeringer av markedsavgiften for andre produktkategorier etter dette tidspunktet, men for konvensjonell sektor har satsen på 0,75 pst. ligget fast siden 1997.

Departementet har flere ganger justert nivået på markedsavgiften de siste årene. Fra 01.01.2016 ble markedsavgiften for laks/ørret og pelagiske arter nedjustert fra den tidligere satsen på 0,75 pst. til 0,6 pst. og fra 01.01.2017 ble avgiftssatsen ytterligere redusert til 0,3 pst. for laks/ørret og de viktigste pelagiske fiskeartene. Markedsavgiften for pelagisk fisk ble deretter oppjustert fra 0,3 pst. til 0,5 pst. fra og med 01.01.2020 for å opprettholde markedsføringsaktivitetene for sektoren. Da departementet justerte markedsavgiften for kategorien laks/ørret og pelagiske arter i 2016 og 2017 ble det samtidig foretatt en vurdering av nivået på markedsavgiften for andre kategorier. På bakgrunn av analysene som ble gjennomført ble det fattet beslutning om å ikke redusere satsen for konvensjonelle produkter. En endring av avgiftssatsen for konvensjonell var på det tidspunktet heller ikke et tema i næringen.

Departementet anser det som en kontinuerlig oppgave å sikre at Sjømatrådet har et riktig inntektsgrunnlag, stabile rammevilkår og et hensiktsmessig nivå på markedsføringsaktivitetene. I dette ligger at departementet foretar jevnlig vurderinger av nivået markedsavgiften innenfor de fem kategoriene. På bakgrunn av henvendelsene fra Sjømat Norge og Sjømatbedriftene åpnes det nå for en høring av om markedsavgiften for konvensjonelle produkter bør justeres ned fra 0,75 pst. til 0,5 pst.

⁷ FOB er forkortelse for 'fritt om bord', en salgsklausul som er vanlig i kontrakter om varesalg. Når en vare er solgt FOB i en bestemt havn, plikter selgeren å besørge og bekoste forsendelsen av varen frem til FOB-havnen, og å levere dem om bord på et skip som kjøperen har oppgitt, på den måten som er vanlig i havnen.

1.4 Sjømatrådets budsjett 2022

Sjømatrådet hadde i 2022 en inntekt på 579 mill. kroner. Av dette var 568,9 mill. kroner fra markedsavgiften. Selskapets øvrige inntekter besto av en årsavgift på kr 15 000 kroner per registrert eksportør samt finansinntekter.

For å kunne sammenligne Sjømatrådets inntekter fra markedsavgiften i 2022 med tidligere år må man ta høyde for inflasjon⁸. Justert for inflasjon er «rekordinntekten» i 2022 lavere enn inntekten i årene 2013-2016. I denne forbindelse er det viktig å ta i betraktning at avgiftssatsen for laks, ørret og pelagiske arter ble satt ned fra 0,75 pst. til 0,6 pst. i 2016 og fra 2017 ble avgiftssatsen ytterligere redusert til 0,3 pst. for de samme artene. Inflasjonsjusterte tall er derfor ikke sammenlignbare som følge av at inntektsgrunnlaget er endret ved flere anledninger.

Sjømatrådet betaler ikke utbytte og driftsresultatet er knyttet til oppbygging eller nedbygging av selskapets egenkapital. Kostnadene til Sjømatrådet i 2022 var 567,8 millioner kroner. Differansen mellom inntekter og anvendte midler til markedsføring og driftskostnader er hentet fra egenkapitalen i selskapet. De største kostnadskategoriene er bransjeinvesteringer (primært markedsføringsaktiviteter) som utgjør 70 pst. Administrasjonskostnader knyttet til hovedkontoret og styrekostnader utgjorde rundt 6 pst. av de totale kostnadene, og administrasjonskostnader og lønn ved utekontorene utgjorde 14 pst. av de totale kostnadene. De øvrige 10 pst. av kostnadene består av diverse andre kategorier.

Rundt to tredjedeler av midlene Sjømatrådet anvender er finansiering av kampanjer i markedene. Disse betales i utenlandsk valuta slik at verdien på norske kroner har stor betydning. Valutamarkedet har vært volatil de senere årene. Sammenligner man den gjennomsnittlige kursen⁹ for den norske kronen i 2022 med 2013, har kronen svekket seg fra 5,9 kroner per amerikanske dollar til 9,6 og fra 7,8 kroner per euro til 10,1. I 2023 har kronekursen svekket seg ytterligere. Dette gir en betydelig svekkelse av Sjømatrådets kjøpekraft.

2 Sjømatrådets markedsarbeid for konvensjonelle produkter

2.1 Markedsarbeidet for konvensjonelle produkter

Produksjon og eksport av konvensjonelle produkter har lange tradisjoner i Norge. Konvensjonelle produkter produseres i størst grad av torsk, men sei, hyse, lange og brosme benyttes også.

Sjømatrådets markedsarbeid for konvensjonell sektor baserer seg på en artsstrategi som er utarbeidet i tett samarbeid med næringen gjennom markedsgruppen for konvensjonelle produkter. Artsstrategien er utarbeidet for å sikre at Sjømatrådets innsats ivaretar behovene til den norske næringen. Bransjeinvesteringene har følgende fordeling mellom produktgruppene: klippfisk (64 pst.), saltfisk (20 pst.) og tørrfisk (16 pst.). Dette er i henhold til inntekt fra markedsavgiften og definert i artsstrategien.

Sentrale føringer i artsstrategien for konvensjonelle produkter er å konsentrere innsatsen mot de store torskemarkedene, men samtidig styrke innsatsen mot andre markeder som er viktige for øvrige arter og produkter. Rent konkret gjelder dette primært Portugal (klippfisk og saltfisk), Brasil (klippfisk) og Italia (tørrfisk), og sekundært Karibia (klippfisk), Mexico (klippfisk), Spania (saltfisk), Italia (saltfisk), Nigeria (tørrfisk), Angola og Kongo (klippfisk).

Artsstrategien understreker videre at Sjømatrådet til enhver tid skal investere i 1-2 nye markeder per år (minst 3 pst. av bransjebudsjettet), her er markeder i Sentral- og Vest-Afrika sentrale. I tillegg skal minimum 4 pst. av bransjebudsjettet investeres i Norge (generisk satsning i Norge med

⁸ Norges Banks priskalkulator

⁹ Norges Bank valutakurser

Godfisk som avsender) og maks 10 pst. i bedriftsinitiativ (samfinansierte aktiviteter, initiert av den enkelte aktør), som har vært på et nivå rundt 2 mill. kroner de siste årene.

2.2 Resultater av markedsarbeidet for konvensjonelle produkter

Sjømatrådet har over lang tid fått evaluert effekten av både enkeltkampanjer og effekter over tid, for flere arter. Slike analyser har blitt gjennomført av eksterne aktører. For konvensjonelle produkter har analysebyrået Kantar nylig gjennomført en analyse av fjorårets julekampanje for klippfisk i Portugal der de foreløpige resultater viser betydelige positive effekter fra kampanjen. Den endelige beregningen av «return on Investment» (ROI) er ikke klar, men basert på de foreløpige resultatene Kantar har presentert anslår Sjømatrådet at ROI vil være mer enn 10. Dette innebærer at kampanjen ga en salgsøkning på mer enn ti ganger kampanjekostnadene.

For å sikre at Sjømatrådet har god innsikt i næringens tilfredshet med Sjømatrådets arbeid ble det gjennomført en brukerundersøkelse i 2021 blant eksportørene. For konvensjonell sektor svarer 81 pst. av 59 respondenter viktig/svært viktig på spørsmål om viktigheten av Sjømatrådets arbeid.

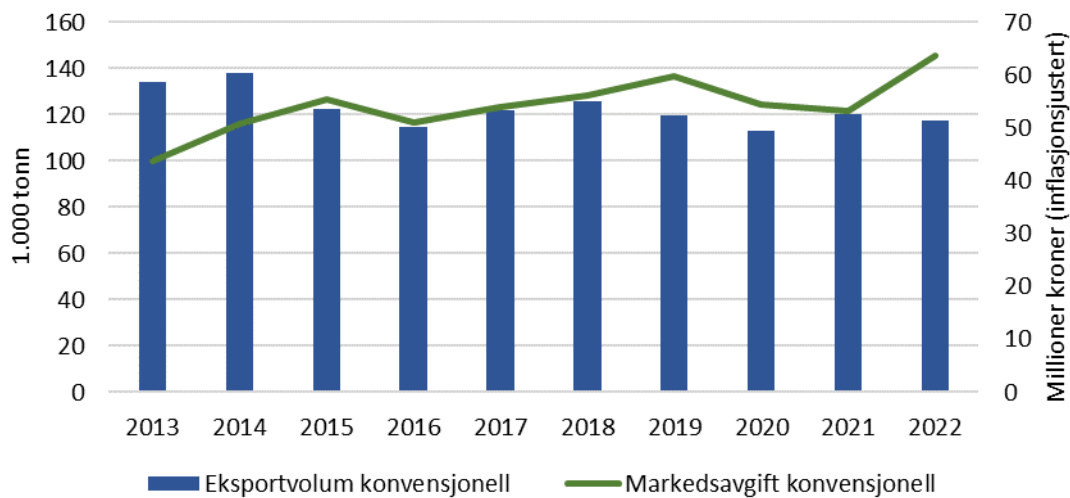
3 Økonomien i Sjømatrådets markedsarbeid for konvensjonelle produkter

3.1 Eksport og Sjømatrådets inntekter fra markedsavgiften på konvensjonelle produkter

I 2022 satte konvensjonell sektor ny eksportrekord med en total verdi på 8,2 mrd. kroner, en økning på 26 pst. fra 2021. Prisvekst og valutaeffekter er drivende årsaker bak verdirekorden. Dette gjenspeiler seg i markedsavgiften for konvensjonell sektor som endte på 63,8 millioner kroner i 2022 etter å ha ligget på rundt 50 millioner de siste syv årene (justert for inflasjon). Inntektene fra markedsavgiften fra eksport av konvensjonelle produkter har vært relativt stabile over en lengre periode, før valuta- og priseffekter har slått inn i senere tid. Siden 2017 har verdien av markedsavgiften for konvensjonelle produkter økt med 18 pst., som er den laveste økningen av alle Sjømatrådets 5 kategorier sjømat (laks/ørret, hvitfisk, pelagisk, reker/skalldyr, og konvensjonell).

Siden 2013 har eksporten av konvensjonelle produkter målt i kvantum blitt redusert med 12 pst. Til gjengjeld har verdien av eksporten økt, noe som har resultert i at Sjømatrådets inntekter (justert for inflasjon) fra markedsavgiften på konvensjonelle produkter har økt med 46 pst. i den samme perioden. For 2023 forventes det en økning i av markedsavgiften til 69 millioner kroner. Dette til tross for at det forventes en lavere verdi for konvensjonelle produkter i 2023 enn i 2022, målt i lokal valuta for de respektive markedene. Den betydelige svekkelsen av norske kroner gjør at det totalt sett forventes en økning av inntektene fra konvensjonell sektor.

Figur 1 Eksport av konvensjonelle produkter og tilsvarende generte markedsavgift (i 2022 kroner)

3.2 Virkning av eventuell senkning av markedsavgiften på konvensjonelle produkter til 0,5 pst.

Sjømat Norge og Sjømatbedriftene har gått sammen om å fremme et forslag om å kutte markedsavgiften for konvensjonell sektor fra 0,75 pst. til 0,5 pst. Basert på en revidert inntektsprognose for 2023 som følge av en justering av markedsavgiften fra 0,75 pst. til 0,5 pst., har Sjømatrådet beregnet at inntekten fra markedsavgift for konvensjonelle produkter blir redusert med ca. 23 millioner kroner, som utgjør en reduksjon på 33 pst.

Foreliggende finansieringsmodell i Sjømatrådet baserer seg på at administrasjonskostnader og fellesinvesteringer belastes ut fra andel eksportverdi for avgiftspliktige produkter. En reduksjon i avgiftssats medfører en reduksjon i bransjeinvesteringene, mens andelen av inntekten som går til å dekke administrasjonskostnader og fellesinvesteringer vil være uendret. Ved en reduksjon i avgiftssats til 0,5 pst. vil bransjeinvesteringene reduseres med 39 pst. Inntektene fra markedsavgiften for konvensjonelle produkter vil i henhold til Sjømatrådets budsjett for 2023 dekke om lag 5,5 pst. av Sjømatrådets felles- og administrasjonskostnader (inkl. andel av finansieringen av utekontorer). Departementet vurderer at en nedjustering av markedsavgiften til et lavere nivå enn til 0,5 pst. vil redusere markedsaktiviteten i konvensjonell sektor så mye (mer enn 39 pst.) at det ikke er hensiktsmessig å vurdere dette som alternativ.

Ved en eventuell nedjustering av markedsavgiften for konvensjonelle produkter vil Sjømatrådet sammen med markedsgruppen foreta en bred revidering av den eksisterende artsstrategien. En revisjon vil medføre endring i markedsprioriteringene og innretningen av markedsarbeidet.

Med bakgrunn i eksisterende artsstrategi vil budsjettkutt med stor sannsynlighet føre til at Sjømatrådet må vurdere både terminering av markedsarbeidet i noen markeder og betydelig kutt i investeringsnivå i andre markeder. Dette kan medføre fravær fra markeder utenfor store torskemarkeder, redusert markedsinnsats i de store torskemarkedene, kutt eller nedleggelse av aktivitet i nye markeder, kutt i markedsinnsats i Norge og kutt i operasjonelle fellesinvesteringer. Dette vil igjen medføre en vurdering av utekontorstrukturen opp mot markedsprioriteringene for konvensjonell sektor. I dag har fem av utekontorene¹⁰ et eksklusivt eller betydelig aktivitetsnivå for konvensjonelle produkter. Kapasitet og budsjetter knyttet opp mot hovedkontorets arbeidsoppgaver for konvensjonell sektor må også vurderes. De faktiske endringene som følge av en eventuell reduksjon i markedsavgiften for konvensjonelle produkter vil ikke bli klare før

¹⁰ Portugal, Brasil, Italia, Spania og Sentral- og Vest-Afrika

Sjømatrådet har hatt en grundig gjennomgang i samarbeid med markedsgruppen for konvensjonelle produkter etter at avgiftsnivået er redusert.

Sjømatrådet har bygget opp en sterk posisjon for norsk sjømat i svært mange markeder. Ved en eventuell nedjustering av markedsavgiften for konvensjonelle produkter må næringen selv bidra til å forvalte merkevaren og posisjonen i utemarkedene dersom denne skal opprettholdes.

4 Vurderinger og oppsummering

Sjømatrådet er finansiert av en lovpålagt avgift på verdien av eksport av sjømat. Hensikten med markedsavgiften er å sikre finansiering av fellesgoder for sjømatnæringen, slik som å skape økt etterspørsel etter og bidra til bedre kunnskap om norsk sjømat. Selskapets midler skal brukes i overensstemmelse med dette. Selskapet skal ikke gå med overskudd eller betale utbytte.

Sjømat Norge og Sjømatbedriftene har henvendt seg til departementet med et ønske om å sette ned markedsavgiften for konvensjonelle produkter fra 0,75 pst. til 0,5 pst. Markedsavgiften for konvensjonelle produkter har vært uendret siden 1997 og departementet mener derfor at nivået på avgiften bør vurderes. Departementet mener at det er dokumentert at Sjømatrådets markedsarbeid fører til økt etterspørsel etter konvensjonelle produkter fra Norge. Det vurderes at et nivå lavere enn 0,5 pst. ikke er hensiktsmessig all den tid administrative kostnader belastes sektoren etter gjeldende modell.

Nærings- og fiskeridepartementet ber om innspill til hvorvidt dagens nivå på markedsavgiften for konvensjonell sektor er på et hensiktsmessig nivå eller om det bør foretas endringer. Dersom det skal foretas endringer vil dette skje gjennom endringer i forskriftene som regulerer innkreving av markedsavgiften på eksporten av fisk og fiskevarer. Av hensyn til gjeldende budsjetter og planlagte aktiviteter i regi av Sjømatrådet vil en eventuell endring av markedsavgiften gjelde fra og med 1. januar 2024.